נג: האיש מקדש פרק שני קידושין

איהו לא ניחא ליה משום אונסא דאורחא. פי' בקונטרס דעל כרחך אונסא דאורחא עליה דידיה רמיא שהמעשר אין כאן כו שום פרוטה שלא ניתן להוליאו אלא בירושלים שאפי' יכולנו למיז נתפסין בקדושתו וקידושין צריכין שיהו שוים שום פרוטה[א] הילכך אי הוה ידע מעיקרא דמעשר הוי כיון דבעי לקבולי עליה אונסא דאורחא לא הוה מקדש לה ביה דשכיח לאיתנוסי גבי איתתא טפי מגברא משמע מתוך פירושו שלא יתולו הקידושין במזיד עד שיהו בירושלים וקשה לפריך בנכורות[ב] (דף ט:) והרי מעשר שהקפידה תורה בכסף צורה פי' כשפודה אותו צריך לפדותו בכסף שיש בו צורה וקאמר ר' יהודה במזיד קידש ומאי פריך והא מיהו לא אמר שיגמרו עד שיהיה המעשר בירושלים ואירושלים לא הקפידה תורה בכסף צורה דכתיב (דברים יד) ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך אלא ש"מ מקודשת אפי' בגבולין אם קבלה את המעשר לכן נ"ל כפירוש הקונטרס שני דפירש אי נמי אפי' דאין אחריות מוטל עליו לא ניחא ליה דתיהוי לה תרעומת עליה לומר לו קדשתני בדבר שלא הועיל לי[ג] מיהו קשה דמשמע הכא דמתני' אייתי בגבולין[ד] ואפ"ה קאמר ר' יהודה דבמזיד קידש דמעשר ממון הדיוט הוא וכן משמע לקמן (דף נד:) דקאמר הפודה מעשר שני שלו מוסיף חומש ומוקי לה כר' יהודה[א] והיא ע"כ בגבולין אייתי דאי בירושלים אין פודין בו מעשר שני אלמא משמע דמעשר שני ממון הדיוט הוא לר' יהודה אפי' בגבולין וקשה מפרק חלק (סנהדרין דף קיב:) דמשמע התם דבגבולין כ"ע לא פליגי דממון גבוה גבי עיסת מעשר שני ר"מ פוטר מן החלה וחכמים מחייבין ואמר רב מסדא מחלוקת במעשר שני בירושלים דר"מ סבר ממון גבוה הוא ורבנן סברי ממון הדיוט הוא אבל בגבולין דברי הכל פטורים וי"ל דאע"ג דלר' יהודה ממון הדיוט הוא אפי' בגבולין מ"מ קאמר רב מסדא דלאו דבעי לקבולי עליה אונסא דאורחא לא הוה מקדשה לה ביה דשכיח לאיתנוסי טפי גבי איתתא מגברא. מ"נ[ה]) לא רמי אחריות עליה לא ניחא ליה לאיתנוסי מינה פן מיעבד ותאמר לו קידשתני בדבר שלא נהניתי בו: **בשלמא איהי לא ניחא לה דניתחל הקדש על ידה.** דמה הנאה יש לה בחילולו אם לא תקבלנו יצטרך זה לקדשה בהיתר משלו: **דיקבי איתתא ממילא.** ואע"פ שעליו לשלם להקדש השתא מיהא ניחא ליה שמא אין לו משלו עכשיו כלום: **אשה.** הא קאמרינן דאינה מקודשת בשגגת הקדש לרבי מאיר: **מעות מהו שילאו לחולין.** להנות מהן עתה וזה יתחייב בהן קרבן מעילה: **היאך יצאו לחולין.** במה יצאו מרשות הקדש אחרי שאין דבריהם קיימין: **במכר מאי.** לקח התפך במעות הקדש בשוגג לרבי מאיר קנה או לא קנה: **לא קנה.** ולא יצאו מעות לחולין ואין מעילה לרבי מאיר בהקדשות אלא באוכל אוכלי הקדש אבל המוציא מעות הקדש אין לו מעילה בכל מקום שהן שם הקדש עליהם: **חנוני כבעל הבית.** משנה היא במעילה[ו] גזבר המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא יטמטם בהם לפיכך אם הוציא לא מעל הגזבר אלא שולחני ואם מותרים יטמטם בהם לפיכך אם הוציא מעל הגזבר דבשומתיה עבד דמידע ידע דשולחני צריך למעות תדיר אבל בעה"ב בין כך ובין כך לא יטמטם בהן דלאו אדעתא דהכי אפקדיהו בביה דטמטם בעה"ב אינו משמטם תמיד במעות לפיכך אם הוציא מעל בעה"ב ולא הגזבר שהפקידו: **חנוני כבעה"ב.** שאינו צריך תמיד למעות שנותנים לו פירות וכל מכר מנותם באשראי ודי לו במיעוט מעות שנידו ר' יהודה אומר חנוני כשולחני: **אבל דב"ש.** המוציא מעות הקדש מעל אחד מהם אלמא במכר לר' מאיר קנה דאם לא קנה היאך יצאו מעות לחולין: **לדידי.** אם הוציא לא מעל לא זה ולא זה שאין מעילה במעות אלא באוכלין: (ז)**לדידך.** דיש מעילה במעות: **אודי לי מיהא דחנוני כבעה"ב.** והוא מעל ולא גזבר דלאו כרשומיה עבד וא"ל ר' יהודה לא מודינא לך בהא אלא כשולחני הוא ומעל גזבר דמידע ידע דצריך תמיד למעות לקנות פחותה:

חזרנו

ולאו ממילא שמעת מינה תרגמה[ט] רבין סבא קמיה דרב אמר קרא הוא בהוייתו יהא: ובהקדש במזיד קידש בשוגג לא קידש דברי ר"מ ר"י אומר בשוגג קידש במזיד לא קידש: א"ר יעקב שמעית מינה דר' יוחנן תרתי שגגת מעשר דר' יהודה שגגת הקדש דר"מ שניהם אין אשה מתקדשת בהם חדא לפי שאין אשה רוצה וחדא לפי שאין שניהם רוצים ולא ידענא הי מינייהו אמר ר' ירמיה ניחזי אנן מעשר איהי לא ניחא לה משום טרחא דאורחא איהו ניחא ליה דניקבי איתתא ממילא אלא הקדש תרוייהו לא ניחא להו[י] דנתחיל הקדש על ידיהו ור' יעקב אמר איפכא מסתברא מי לא איכא למימר מעשר איהי לא ניחא לה משום טירחא דאורחא איהו לא ניחא ליה משום אונסא דאורחא אלא הקדש בשלמא איהי לא ניחא לה דנתחיל הקדש על ידה אלא איהו מי לא ניחא ליה דניקבי איתתא ממילא בעא מיניה רבא מרב חסדא אשה אין מתקדשת מעות מהו שיצאו לחולין אמר ליה אשה אין מתקדשת מעות היאך יצאו לחולין בעא מינה רב חייא בר אבין מרב חסדא במכר מאי אמר ליה אף במכר לא קנה איתיביה[יא] חנוני כבעל הבית דברי ר"מ ר' יהודה אומר [יב]חנוני כשולחני עד כאן לא קא מיפלגי אלא דמר סבר חנוני כשולחני ומר סבר חנוני כבעל הבית אבל דכולי עלמא אם הוציא מעל רבי מאיר לדבריו דר' יהודה קאמר לדידי אודי לי מיהא דחנוני כבעל הבית ואמר ליה לא כשולחני אמר רב

חזרנו

ולאו ממילא שמעת מינה. כתמיה מדכתיב קדש ישראל לה' דאשת מנואתו כתרומה הם לו וש"מ תרומה נמי הויא קדש לה': **אמר קרא.** גבי מעשר לה' הוא בהוייתו יהא לה': **שמעת מינה דר' יוחנן תרתי.** טעמא דמתרמי[ד] בני דמתני' דקתני הא בשוגג לא קידש שגגת מעשר לר' יהודה הואיל ואית ליה מעשר ממון הדיוט הוא אמאי בשוגג לא קידש ושגגת הקדש לר"מ כיון דאית ליה במזיד קידש שוגג מאי שנא: **ושניהם אין אשה מתקדשת בהן.** כלומר שמעת מר' יוחנן טעמא דמתני' בני דמתני' דאיירי בשגגות ותני תנא דידן בתרוייהו אין אשה מתקדשת בהן: **חדא לפי שאין אשה רוצה.** בחדא מינייהו פירש לפי שאין אשה רוצה אם היתה יודעת שהוא כן לא קבלתו לשם קידושין והוו להו קידושי טעות: **וחדא לפי שאין שניהם רוצים.** דנפקא מינה דבהכיא דפרים בה ר' יוחנן לפי שאין אשה רוצה אם בדקבוה ואמרה רוצה אני ואינה מקפדת אין אני צריכין לבדוק אותו דמסתמא מינה ניחא ליה: **ולא ידענא הי מיניהו.** בחזה מהן תלה באשה ואחזו תלה בשניהם: **משום טירחא דאורחא.** להצריכה להעלותו לירושלים: **ממילא.** בתנם בלא טירחא: **דניתחיל הקדש על ידיהו.** שהוא דבר איסור וקרבן הכתוב[ה] מועלין מעל ואם קידושין הן הרי נתחלל שזו היא הועלתו כשהוליאו מרשות גבוה ונתנו לה: **ור' יעקב.** דאמר לא ידעינן הי מינייהו אמר לך אטו איפכא נמי מי ליכא לפרושי ולמימר במעשר כפי שאין שניהן רוצים והקדש לפי שאין אשה רוצה: **משום אונסא דאורחא.** דעל כרחך אונסא דאורחא עליה דמיא שהמעשר אין בו כאן שום פרוטה שלא ניתן להוליאו אלא בירושלים ובקדושתו[ו] וקידושיה צריכין שיהו שוים שום פרוטה הילכך אי הוה ידע מעיקרא דמעשר הוא כיון דבעי לקבולי עליה אונסא דאורחא לא הוה מקדשה לה ביה דשכיח לאיתנוסי טפי גבי איתתא מגברא. מ"נ[ז]) לא רמי אחריות עליה לא ניחא ליה לאיתנוסי מינה פן מיעבד ותאמר לו קידשתני בדבר שלא נהניתי בו: **בשלמא איהי לא ניחא לה דניתחל הקדש על ידה.** דמה הנאה יש לה בחילולו אם לא תקבלנו יצטרך זה לקדשה בהיתר משלו: **דיקבי איתתא ממילא.** ואע"פ שעליו לשלם להקדש השתא מיהא ניחא ליה שמא אין לו משלו עכשיו כלום: **אשה.** הא קאמרינן דאינה מקודשת בשגגת הקדש לרבי מאיר: **מעות מהו שילאו לחולין.** להנות מהן עתה וזה יתחייב בהן קרבן מעילה: **היאך יצאו לחולין.** במה יצאו מרשות הקדש אחרי שאין דבריהם קיימין: **במכר מאי.** לקח התפך במעות הקדש בשוגג לרבי מאיר קנה או לא קנה: **לא קנה.** ולא יצאו מעות לחולין ואין מעילה לרבי מאיר בהקדשות אלא באוכל אוכלי הקדש אבל המוציא מעות הקדש אין לו מעילה בכל מקום שהן שם הקדש עליהם: **חנוני כבעל הבית.** משנה היא במעילה[ו] גזבר המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא יטמטם בהם לפיכך אם הוציא לא מעל הגזבר אלא שולחני ואם מותרים יטמטם בהם לפיכך אם הוציא מעל הגזבר דבשומתיה עבד דמידע ידע דשולחני צריך למעות תדיר אבל בעה"ב בין כך ובין כך לא יטמטם בהן דלאו אדעתא דהכי אפקדיהו בביה דטמטם בעה"ב אינו משמטם תמיד במעות לפיכך אם הוציא מעל בעה"ב ולא הגזבר שהפקידו: **חנוני כבעה"ב.** שאינו צריך תמיד למעות שנותנים לו פירות וכל מכר מנותם באשראי ודי לו במיעוט מעות שנידו ר' יהודה אומר חנוני כשולחני: **אבל דב"ש.** המוציא מעות הקדש מעל אחד מהם אלמא במכר לר' מאיר קנה דאם לא קנה היאך יצאו מעות לחולין: **לדידי.** אם הוציא לא מעל לא זה ולא זה שאין מעילה במעות אלא באוכלין: (ז)**לדידך.** דיש מעילה במעות: **אודי לי מיהא דחנוני כבעה"ב.** והוא מעל ולא גזבר דלאו כרשומיה עבד וא"ל ר' יהודה לא מודינא לך בהא אלא כשולחני הוא ומעל גזבר דמידע ידע דצריך תמיד למעות לקנות פחותה:

חזרנו

עין משפט נר מצוה

קמה א מי' פ"ז מהל' מעילה הל"י:

מוסף תוספות

א. ולפירוש זה משמע שאין בו אלא שו"פ מצומצם בירושלים וכי מדלת מיניה טירחא ואונסא דאורחא אינו שוה כאן פרוטה שאם היה כ"כ מן המעשר שהיה שוה בכאן פרוטה היתה מתקדשת. תוס' הרא"ש. **ב.** נכי הא דאסר ר' יהודה פטר חמור בחנאה מחיים ומפרש משום דלא מצינו דבר שהקפידה עליו הורה לפדותו בשה ומוחר בהנאה ופריך. שם. **ג.** כלומר שמותר בהנאה בגבולין אע"פ שהקפידה עליו תורה שאינה מוחר בגבולין אלא בכסף צורה. שם. **ד.** ומיהו קשה לפי' זה דהוי"ל למימר תרוויהו לא ניחא להו משום אונסא דאורחא וי"ל דניחא ליה לפרושי טעמא אחרינא נבי דידה דאפי' קיבל עליו אחריות מ"מ לא ניחא לה משום טירחא דאורחא. שם. (ועי' מהרש"א על רש"י ד"ה משום אונסא). **ה.** דבירושלים לא שייך טירחא דאורחא. תוס' הרא"ש. **ו.** דלא קיימין כיה עריסותיהם בגבולין. תוס' הרא"ש.

תוס' ר"י הזקן

בהוייתו יהא. קודש לה'. תרתי. טעמא דתרתי בני דמתניתין דתני לר' יהודה בשוגג לא קדש, אמאי הא אית ליה לר' יהודה מעשר ממון הדיוט הוא, ובהקדש לר' מאיר. (הכא) [בחדא] יהיב טעמא שהיא אינה רוצה, ונפקא מינה שאם בדקבוה ואומרת רוצה אני אין צריך לבדוק אותו דמסתמא ניחא ליה. טרחא דאורחא. צריכה להעלותו לירושלם. דנתחל. שאם הם קדושין הרי מתחלל שזו היא הוצאתו והוא דבר אסור. ור' יעקב. דלא ידע הי מיניהו. אנסא דאורחא. עליה דמי שהמעשר אין בו כאן ש"פ שלא ניתן להוציאו [חוץ] לירושלם, ואפילו נמכרו דמיו נתפסין בקדושתו. ואתא שכיחא לאתנוסי שפי דמגברא. ממילא. ואע"פ שעליו לשלם ההקדש השתא ניחא ליה שמא אין לו עתה כלום. שיצאו לחולין. להנות בהן מעתה, ושגגת הקדש לר' מאיר בעי. דיאך יצאו. במאי יצאו מרשות הקדש אחרי שאין דבריהם קיימים. במכר מאי. אם קנה חפץ במעות הקדש לר' מאיר בשוגג קנה או לא קנה.

מסורת הש"ס

ה) [בכתי"י: תרגמה רב יוסף סבא קמיה דרב פפא]. ו) [בכתי"י: דמתחל, ויקן לקחן]. ז) מעילה כה: ב"מ מג. תוספתא דמעילה פפ"ב, ד) [בכתי"י: דמתרמי, ה) [ויקרא ה, טון]. ו) [בדפו"ר: וקידושין צריכין שיהו שוה]. ז) [במהרש"א טפח אפילו, וכ"ע מהתוס']. ח) [כה:]. ט) [וע"ע תוס' בכורות ט: ד"ה ותנן וע' היטב תוס' סוכה לב. ד"ה לפי'. י) [חולין קלט.]. כ) [נ"ל דתמצל מעל. רש"ל]. ל) [מעילה יח. ע"ש]. מ) [נ"ל דתמצל מעלו].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה איהו בפ"ר הואיל ואין ראויה שם לאכול. עיין ב"מ ל' ל ע"ל מד"ה כאן:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לדידי וכו' כאוכלין אלא לדידך:

הגהות מהר"ב רנשבורג

(א) תוס' ד"ה איהו וכו' והכיא ע"כ בגבולין אייתי. ע' ש"ת שאנת מר' סימן ל"ז דף ס"ו ע"ל וע"כ:

מוסף רש"י

חנוני כבעל הבית. כפקדון אצל תגר הרי הוא כבעל הבית, שאינו רגיל בחילופין כשולחני וכן כך וכן כך לא יגע בהן (מעילה כא:). כשולחני. לעפעמים נמי הוא רגיל להחליף כשולחני לפיכך דינו כשולחני (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com